

Stanislav Chren

Narodil sa 21. 5. 1935 v Meleku, neďaleko Vrábľa a Nitry. Náhle skonal v Bratislave 22.6. 1998. Pochovaný je v Martine. Pochádzal z Dolného Požitavia Tekova, ale po r.1945 žil a do škôl chodil v Čechách, v Nimburku.

Na prelome minulého storočia 1951 prichádza pracovať do práve sa budujúcich martinských strojárni. O dva roky už spoluzakladá bábkarský súbor Strojárnik, ktorý neskôr prijíma prímenie Domovina. Najprv bol jeho hercom, potom aj režisérom a vedúcom. V roku 1963 sa pričínal o vznik Martinského bábkarského festivalu, ktorý sa od roku 1968 včlenil do Scénickej žatvy. Od roku 1956 pôsobí ako metodik Domu kultúry pre záujmovú umeleckú činnosť, až do roku 1990. Popritom v roku 1969 spoluzakladá slovenskú sekciu medzinárodného združenia bábkarov UNIMA a stáva sa tajomníkom Zväzu divadelných ochotníkov Slovenska (ZDOS). Ešte v roku 1976 preberá starostlivosť o Scénickú žatvu od Pamätníka slovenskej literatúry MS (dnes Slovenského Národného literárneho múzea SNK), spolu s Osvetovým ústavom. Pričínajú sa o vznik stáleho strediska pre ochotnícke súťaže C kategórie, teda zväčša dedinských súborov v Šuranoch a spoluorganizuje prehliadku dedinských súborov v Poltári (1968-1969). Tento organizačno-manážersky zreteľ rozširuje najmä po novembri 1989 spoluzakladaním: festivalu dedinských divadelných hier v Trebišove (1992), Gorazdovho Močenka (1993), Návraty k ľudovému divadlu v Likavke (1994- 1998), Slovenské Dionýzie – Svätourbanovské viničné hry v Sebechleboch(1995) a Festival seniorského divadla, ktorý začal r. 1995 v Tisovci a posledný ročník sa konal v Belej- Duliciach r. 1998. K týmto činnostiam sa viaže aj spoluúčasť na príprave uskutočnení hromadných podujatí slovenských ochotníkov a to r.1989 Pochádzkové divadlo Matica v dejinách - Dejiny v Matici, ktorého sa zúčastnili 2739 hercov z radov ľudových ochotníckych i profesionálnych divadelníkov, uličné divadlo Matica v župách - župy v Matici s vyše 1500 účinkujúcimi divadelníkmi a v r. 1997 divadlo hrané v historických priestoroch a simultánne (odrazu na piatich miestach zo 600 hercami) Prispenia Martina - Svätého i Turčianskeho.

O rozvoj ochotníckeho divadla sa staral aj ako usporiadateľ vzdelávacích podujatí -viacerých ročníkov Leto s divadlom, jeden z nich- tretí sa uskutočnil i na Hornej Nitre v Nitrianskom Rudne. Okrem toho pravidelne usporadúval školské stretnutia slovenských krajanov v zahraničí. Mimoriadne záslužná činnosť bola jeho editorská a redaktorská činnosť, vydávaním hier pre ochotníkov a periodika Ochotník informujúceho o programových a organizačných záležitostiach. Bol autorom predlôh bábkarských inscenácií presadzujúcich tzv. „slovenskú dramaturgiu“, teda ľudové zvyky a bábkohry - Ráno a večer i Na dedine, dramatizujúcu prózy Antona Habovštiaka Vitara a Nábor a preklad hry A.Wolfa Hecafán a kefacán, ktorú aj režíroval, popri ďalších tridsiatich bábkohrách. Súbor Strojárnik sa viacerými inscenáciami presadil aj v medzinárodných súvislostiach na festivaloch v Litve, Maďarsku, Poľsku, nielen hrami pre deti a mládež, ale aj pravidelným účinkovaním pre dospelých. Jeho programová slovenská dramaturgia spôsobila, že na ňu nadviazali aj profesionáli a prevzali jej tituly do svojej dramaturgie, Tekvičky - Bábkové divadlo Žilina a Prvohry – bábkové divadlo Nitra. Tekvičky v podaní Strojárnika inscenovala aj bratislavská televízia.

Vyrastal ako divadelník z bábkarstva, ale celým svojím pôsobením vyvíjal starostlivosť o všetky druhy ochotníckeho divadla. O ochotníkov sa staral ako o vlastné deti. Schopný spájať tvorivosťou zaujatých ľudí a tým sám byť tvorcom týchto spoločenstiev. Keď náhle zomrel, čakajúc na operáciu srdca, ktoré mu zlyhávalo, napísal som v nekrológu, že „v priestore, v ktorom pôsobil ho nenahradia ani traja...“ Dnes, po rokoch, musím konštatovať, že ho nenahradili ani tí a zostalo po ňom úplne prázdno. ZDOSu sa nemal kto ujať a zomrel s ním.

Ak patríte do obce slovenských ochotníkov, usilujete sa prekonať nie vždy najpriaznivejšie podmienky pre dobrovoľnícku tvorbu, akou ochotnícke divadlo je, pokračujete v tom, o čo išlo Stanislavovi Chrenovi.

Mišo Kováč- Adamov